

Horpinich T. I. The peculiarities of professional selection and admission of students to medical schools in the United States of America

The given article substantiates the necessity of studying the experience of the United States of America regarding applicants' admission to higher medical educational establishments. It is found out that the general requirements of medical schools for applicants are as follows: preliminary obtaining a bachelor's degree with compulsory courses of biology and chemistry; taking the course of premedical studies; high results for MCAT, a mandatory standardized comprehensive test for admission to the United States of America medical schools; high results for English language proficiency test for applicants from other countries. In addition to the objective criteria for admission, many medical schools require a unique work experience in public health care institutions, volunteer organizations, international research etc. Based on the analysis of the United States of America experience in solving a given problem, recommendations are made for improving the existing requirements for applicants' admission to medical educational institutions in Ukraine.

Key words: medical education, medical school, USA, admission, applicant, premedical studies, MCAT, Bachelor's degree.

УДК 378.011.3–051

Грицько В. В.

**КОМПЕНДІУМ ОСНОВНИХ ПОНЯТЬ:
СТИСЛИЙ ВИКЛАД ЗАСАД ФОРМУВАННЯ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОЇ
КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ**

У статті доведено необхідність формування нормативно-правової компетентності майбутніх учителів початкової школи в педагогічних коледжах. Обґрунтовано поняття “нормативно-правова компетентність учителя початкової школи” з педагогічної позиції. Виокремлено основні теоретико-методологічні підходи до проблеми визначення нормативно-правової компетентності. Сформованість нормативно-правової компетентності майбутніх учителів початкової школи забезпечує ефективну організацію власної педагогічної діяльності крізь призму норм права, правових теорій, цінностей, ідеалів, які надають можливість визначати адекватні моделі поведінки й ухвалювати рішення в різноманітних правових ситуаціях.

Ключові слова: правова підготовка, нормативно-правова компетентність вчителя початкової школи, професійно-правова діяльність учителя, освітні правовідносини.

Життя будь-якої соціальної спільності характеризується впорядкованістю громадських відносин. Стан впорядкованості досягається соціальним регулюванням (нормативним та індивідуальним). Питання управління у сфері освіти набули в педагогічній теорії і практиці особливого значення. Передусім це пов'язано з переходом загальноосвітньої школи на нові освітні стандарти, саме тому сучасний учитель початкової школи (далі – УПШ) повинен знати основи нормативно-правової діяльності й уміти орієнтуватися в різних документах. Актуальність цього положення підтверджується сучасними вимогами в галузі освіти:

1) на підставі наказу Міністерства освіти і науки України “Про затвердження галузевої Концепції розвитку неперервної педагогічної освіти” кожен педагогічний працівник повинен бути готовий до здійснення виховної, навчальної, методичної, організаторської, діагностичної, управлінської діяльності [4];

2) наказом Міністерства освіти і науки України “Про затвердження Концептуальних засад розвитку педагогічної освіти в Україні та її інтеграції в європейський освітній простір” встановлено, що кожен педагог зобов'язаний: знати стандарти загальної освіти, нормативні правові, керівні й інструктивні документи; вміти будувати власну професійну діяльність згідно з нормативними актами; розуміти документацію інших фахівців (психологів, дефектологів, логопедів тощо) [5];

3) згідно з постановою Кабінетів Міністрів України “Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти “Нова українська школа” на період до 2029 р.”, педагог, який здійснює професійну діяльність, повинен опиратися на стандарти; знати нормативні документи з питань навчання і виховання дітей і молоді; враховувати основи законодавства щодо прав дитини і закони у сфері початкової освіти [6].

В умовах масштабної розбудови правової держави в сучасній Україні правова освіта набуває особливого значення для формування правової культури і правосвідомості особистості, її вмінь легальними засобами правомірно діяти в різноманітних життєвих ситуаціях. Тому нормативно-правова підготовка вчителя початкової школи стає обов'язковим складником його професійної компетентності, що дозволяє характеризувати педагога як успішного суб'єкта педагогічної діяльності, як менеджера освітніх послуг.

Формуванню правової компетентності особистості фахівця присвячено праці Дж. Вейланта, М. Маркової, О. Панової та ін. Проблеми формування правосвідомості й правової культури майбутніх учителів присвячено праці Г. Васяновича, М. Городинського, М. Подберезького, І. Романової, Г. Фірсова й інших науковців. Результати аналізу наукової літератури свідчать про те, що наявна ситуація щодо правової підготовки майбутнього вчителя повинна бути співвіднесена з реаліями сучасних вимог до високого рівня професіо-

налізму вчителя, який передбачає і його правову освіту. Тому одним із завдань педагогічних коледжів є підготовка вчителя, який має нормативно-правову компетентність як важливий складник професійної компетентності, що відбиває його професіоналізм. В інтересах формування нормативно-правової компетентності майбутнього вчителя початкової школи необхідно мати сукупність правових навчальних курсів, які б супроводжували навчання студентів протягом усього періоду їх підготовки в педагогічному коледжі, виконували б базову функцію в розкритті спеціальних правових тем у дисциплінах професійної підготовки [3, с. 9].

Формування нормативно-правової компетентності майбутніх УПШ як професійно значущої якості є надзвичайно актуальним, адже стратегічним завданням сучасного суспільства є побудова правової держави та формування громадянського суспільства. Школа покликана забезпечити перспективне виконання цього завдання, починаючи з реформування внутрішньошкільних відносин і створення на базі загальноосвітніх установ осередків громадянського суспільства, які виховують його майбутніх членів. Реформування внутрішньошкільних освітніх відносин має здійснюватися правовими засобами і шляхом освоєння (передусім працівниками освіти та педагогами) правового простору. Це зумовлює зростання значення нормативно-правової компетентності майбутніх учителів початкової школи, робить цю якість професійно необхідною.

Уточнимо сутність і зміст поняття “нормативно-правова компетентність” у сучасних умовах із педагогічної позиції для подальшої актуалізації навчального матеріалу в професійній підготовці майбутніх учителів початкової школи. У вивченні цього феномена базуємося на тому, що нормативно-правова компетентність УПШ є складовою частиною управлінської компетентності в управлінні ресурсами, людьми (які навчаються), інформацією, діяльністю або управлінням якістю [8, с. 564]. Тобто нормативно-правова компетентність учителя є складним інтегративним утворенням у цілісній структурі особистості педагога, що охоплює загально-правові й професійно-педагогічні знання, вміння та професійні якості, необхідні для здійснення правового виховання учнів і організації власної професійної діяльності в межах правового поля [3, с. 10]. Нормативно-правова компетентність учителя початкової школи зумовлена здатністю застосовувати сукупність професійно-правових знань чинного законодавства, вміння використовувати набуті правові знання в професійній діяльності для подолання правового нігілізму, здійснювати профілактику правопорушень школярів.

Загалом формування нормативно-правової компетентності майбутніх УПШ розгортається в часі й у просторі, є процесом взаємодії мінливих ситуаційних чинників із відносно постійними особистісними характеристиками. Цей процес має зовнішній (об’єктивний) і внутрішній (суб’єктивний) аспекти. Зовнішній аспект формування виявляється у формі дії, а внутрішній аспект, який характеризує ставлення суб’єкта до власної поведінки в процесі формування нормативно-правової компетентності і до його результатів, є водночас психологічним регулятором процесу формування нормативно-правової компетентності і відображенням його у свідомості суб’єкта. Суб’єктивний аспект не просто супроводжує дію, а й передує їй.

Під час розгляду педагогічних умов забезпечення змісту правової освіти майбутнього вчителя М. Городиський зазначає, що близькими понятійно до терміна “нормативно-правова компетентність” є поняття “правова культура” і “нормативно-правова (документаційна) діяльність”, однак між ними є деякі відмінності. Поняття “культура суб’єкта” відображає поєднання загальної і специфічної культури людини та передбачає відтворення наявного досвіду, є мірою або способом життєдіяльності та творчої самореалізації суб’єкта (особистості) [2, с. 158].

Правова культура в загальному вигляді розуміється як компонент професійно-управлінської культури і визначається як вільне володіння системою правових знань, умінь і навичок, які дають змогу розуміти чинні закони, юридичні норми, вміло розбиратися в них і застосовувати в професійній педагогічній діяльності [1, с. 267]. У системі понятійно-термінологічного апарату правової культури суб’єкта базовим поняттям є термін “компетентність”, що відображає здатність і готовність особистості до діяльності. Від здібностей залежить швидкість, якість і рівень сформованості компетентності, а від готовності – оволодіння сукупністю теоретичних знань і відповідних умінь і навичок. Отже, нормативно-правова компетентність майбутніх УПШ є інтегральною якістю дій, які реалізуватимуться на базовому і професійній рівнях, і забезпечуватиме ефективне використання в професійній діяльності законодавчих та інших нормативно-правових документів органів влади для вирішення відповідних професійних завдань.

У межах статті важливим є розгляд нормативно-правової діяльності вчителя початкової школи, яка, на думку О. Іваній, є процесом використання в педагогічній діяльності офіційних документів для забезпечення навчання і виховання молодших школярів у сучасних умовах [3, с. 3]. Будь-яка професійна діяльність регламентується певними нормативно-правовими актами, без знання і розуміння яких якісна та результативна діяльність неможлива. Вчителеві необхідне чітке знання нормативно-правової бази своєї професійної діяльності, свого правового статусу для того, щоб ефективно здійснювати захист своїх особистих прав і свобод. Самоконтроль вчителя за своєю діяльністю повинен здійснюватися на підставі правових знань та правосвідомості [1, с. 267]. Тому нормативно-правову компетентність майбутніх УПШ розглядаємо як здатність і готовність до нормативно-правової діяльності, яка виявляється в особистісно усвідомленому позитивному ставленні, наявності глибоких, міцних знань і вмінь, спрямованих на вирішення професійних завдань.

Припускаємо, що ефективність формування нормативно-правової компетентності майбутніх УПШ у педагогічних коледжах зумовлюється такими чинниками: орієнтацією процесу формування нормативно-правової компетентності майбутніх УПШ на забезпечення правового характеру освітніх відносин у загальноосвітньому закладі; використанням в освітньому процесі мотиваційних методик із концентруванням

потреб педагогів у формуванні власної нормативно-правової компетентності; знанням педагогом власного правового статусу і правового статусу партнерів з освітніх відносин (з метою реалізації та захисту власних прав та інтересів, а також поваги та захисту прав й інтересів контр суб'єкта цих відносин) [7, с. 32]; інтеграцією теоретичного освоєння парадигм нормативно-правової компетентності та практики реалізації організаційних форм і наукових методів правової поведінки в конкретних освітніх ситуаціях.

Висновки. Отже, на основі здійсненого аналізу психолого-педагогічної літератури із проблеми формування нормативно-правової компетентності майбутніх учителів початкової школи узагальнюємо, що:

1) нормативно-правова компетентність є обов'язковою складовою частиною професійної майстерності вчителя початкової школи;

2) будь-які освітні реформи, інновації потребують ґрунтовної теоретичної підготовки майбутніх УПШ, яка неодмінно передбачає правову освіту – ознайомлення з нормативно-правовим забезпеченням нововведення;

3) формування нормативно-правової компетентності є безперервним процесом, оскільки нормативно-правова база оновлюється постійно;

4) розвиток нормативно-правової компетентності майбутніх учителів початкової школи повинен відбуватися всіма можливими засобами на основі різних форм організації;

5) робота з підвищення правової грамотності вчителя початкової школи щодо знання основних нормативно-правових документів у межах професійної діяльності має стати обов'язковою на всіх рівнях професійної підготовки та підвищення кваліфікації.

Перспективи подальших наукових розвідок вбачаємо в розробленні навчально-методичного забезпечення для цілеспрямованого формування нормативно-правової компетентності майбутніх учителів початкової школи.

Використана література:

1. Галдецька І. Теоретичні основи формування правової компетентності у майбутніх учителів як педагогічна проблема / І. Галдецька // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. – Серія “Корекційна педагогіка та спеціальна психологія”. – 2014. – Вип. 28. – С. 265–269.
2. Городиський М. Педагогічні умови забезпечення змісту правової освіти майбутнього вчителя: монографія / М. Городиський. – 3-є вид., змін. та доп. – Київ : КНТ, 2007. – 520 с.
3. Іваній О. Структурно-змістова модель формування правової компетентності майбутнього вчителя у навчально-виховному процесі університету : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 “Теорія та методика професійної освіти” ; Харківський нац. ун-тет ім. В. Н. Каразіна. – Харків, 2012. – 20 с.
4. Про затвердження галузевої Концепції розвитку неперервної педагогічної освіти : наказ Міністерства освіти і науки України від 14 серпня 2013 р. № 1176 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://osvita.ua/legislation/Ser_osv/36816/ (дата звернення: 17.09.2018 р.).
5. Про затвердження Концептуальних засад розвитку педагогічної освіти в Україні та її інтеграції в європейський освітній простір : наказ МОН від 31 грудня 2004 р. № 988 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://osvita.ua/legislation/Vishya_osvita/3145/ (дата звернення: 14.03.2018).
6. Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти “Нова українська школа” на період до 2029 р. : постанова Кабінету Міністрів України від 14 грудня 2016 р. № 988-р [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://osvita.ua/legislation/Ser_osv/54258/ (дата звернення: 14.03.2018).
7. Шамова Т. Формирование нормативно-правовой компетентности педагогических кадров : [учеб. пособ.] / Т. Шамова, А. Худин. – Москва : Педагогическое общество России, 2007. – 96 с.
8. Ярошинська О. Освітній простір вищого навчального закладу як континуум для проектування освітнього середовища професійної підготовки майбутніх фахівців / О. Ярошинська // Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах. – 2014. – Вип. 35. – С. 558–567.

References:

1. Haldetska I. N. Teoretychni osnovy formuvannya pravovoi kompetentnosti u maibutnikh uchyteliv yak pedahohichna problema / I. N. Haldetska // Naukovyichasopys NPU imeni M. P. Drahomanova. Ser.: Korektsiina pedahohika ta spetsialna psykholohiia. – 2014. – № 28. – S. 265–269.
2. Horodyskyi M. I. Pedahohichni umovy zabezpechennia zmistu pravovoi osvity maibutnoho vchytelia: monohrafiia / M. I. Horodyskyi. – 3-ie vyd., zmin. tadop. – Kyiv: KNT, 2007. – 520 s.
3. Ivaniy O. M. Strukturno-zmistova model formuvannya pravovoi kompetentnosti maibutnoho vchytelia u navchalno-vykhovnomu protsesi universytetu: avtor. dys. ... kand. ped. nauk: 13.00.04 / Kharkivskyi nats. un-tetim. V. N. Karazina. – Kharkiv, 2012. – 20 s.
4. Pro zatverdzhennia haluzevoi Kontseptsii rozvytku neperervnoi pedahohichnoi osvity: Nakaz Ministerstva osvity i nauky Ukrainy vid 14.08.2013 r. № 1176. – URL: http://osvita.ua/legislation/Ser_osv/36816/ (data zvernennia 17.09.2018).
5. Pro zatverdzhennia Kontseptualnykh zasad rozvytku pedahohichnoi osvity v Ukraini ta u iintehratsii v yevropeyskyi osvitnii prostir: Nakaz MON vid 31.12.2004 r. № 988. – URL: http://osvita.ua/legislation/Vishya_osvita/3145/ (data zvernennia 19.09.2018).
6. Pro skhvalennia Kontseptsii realizatsii derzhavnoi polityky u sferi reformuvannya zahalnoi serednoi osvity “Nova ukrainska shkola” na perioddo 2029 roku: Postanova Kab. Ministriv Ukrainyvid 14.12.2016 r. № 988-r. – URL: https://osvita.ua/legislation/Ser_osv/54258/(datazvernennia 19.09.2018).
7. Shamova T. Y. Formyrovanyenormatyvno-pravovoi kompetentnosti pedahohycheskykh kadrov: ucheb. posob. / T. Y. Shamova, A. N. Khudyn. – Moskva: Pedahohycheskoe obshchestvo Rossyy, 2007. – 96 s.
8. Yaroshynska O. O. Osvitnii prostir vyshchoho navchalnoho zakladuy akkontynuum dlia proektuvannya osvitnoho seredovyschha profesiinoi pidhotovky maibutnikh fakhivtsiv / O. O. Yaroshynska // Pedahohika formuvannya tvorchoi osobystosti u vyshchii i zahalno osvitnii shkolakh. – 2014. – № 35. – S. 558–567.

Грицько В. В. Компендиум основных понятий: краткое изложение основ формирования нормативно-правовой компетентности будущих учителей начальной школы

В статье доказана необходимость формирования нормативно-правовой компетентности будущих учителей начальной школы в педагогических колледжах. Обосновано понятие “нормативно-правовая компетентность учителя начальной школы” с педагогической позиции. Выделены основные теоретико-методологические подходы к проблеме определения нормативно-правовой компетентности. Сформированность нормативно-правовой компетентности будущих учителей начальной школы обеспечивает эффективную организацию педагогической деятельности через призму норм права, правовых теорий, ценностей, идеалов, которые предоставляют возможность определять адекватные модели поведения и принимать решения в различных правовых ситуациях.

Ключевые слова: правовая подготовка, нормативно-правовая компетентность учителя начальной школы, профессионально-правовая деятельность учителя, образовательные правоотношения.

Hrytsko V. V. Compendium of basic concepts: abstract summary of the principles of the formation of normative and law competence of future teachers of primary school

The article proves the necessity of formation of law and normative competence of future primary school teachers in pedagogical college. The concepts “normative-legal competence of primary school teacher” from pedagogical point of view are substantiated. Basic theoretical and methodological approaches to the problem of determination of normative and law competence are singled out. The formation of the normative-legal competence of future primary school teachers ensures the effective organization of their own pedagogical activities through the prism of the norms of law, legal theories, values, ideals that provide the opportunity to determine adequate behavior al models and make decisions in various legal situations.

Key words: law training, normative and legal competence of teacher of primary school, professional and law activity of teacher, educational legal relations.

УДК 378

Демянчук М. Р.

АНАЛІЗ ВІТЧИЗНЯНОГО І ЗАКОРДОННОГО ДОСВІДУ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ МОЛОДШИХ СПЕЦІАЛІСТІВ СЕСТРИНСЬКОЇ СПРАВИ

У статті актуалізовано доцільність удосконалення професійної підготовки майбутніх фахівців сестринської справи. Підкреслено, що динамічні трансформації в сучасному суспільстві стосуються всіх сфер життєдіяльності людини, однією з найбільш значущих серед яких є забезпечення належного рівня охорони здоров'я, отримання необхідної медичної допомоги та піклування. Узагальнено, що проблема професійної підготовки майбутніх фахівців сестринської справи була предметом наукових розвідок багатьох науковців, які вивчали закордонний досвід навчання медсестер, шляхи реформування системи вищої медичної освіти в Україні й інноваційні підходи у вітчизняній медсестринській освіті. Конкретизовані напрями й особливості професійної підготовки майбутніх медичних сестер у Сполучених Штатах Америки, Німеччині, Австрії. Акцентовано увагу на невідповідності медсестринської освіти в Україні міжнародним стандартам. Зроблено припущення, що екстраполяція закордонного досвіду на вітчизняну систему професійної підготовки майбутніх фахівців сестринської справи може суттєво підвищити рівень готовності випускників медичних коледжів до практичної роботи за фахом.

Ключові слова: медичні сестри, професійна підготовка, освіта, закордонний досвід, медичний коледж.

Динамічні трансформації в сучасному суспільстві стосуються всіх сфер життєдіяльності людини, однією з найбільш значущих серед яких є забезпечення належного рівня охорони здоров'я, отримання необхідної медичної допомоги та піклування. Важливу роль у цій сфері виконують фахівці сестринської справи, тому проблема вдосконалення професійної підготовки майбутніх медсестер вирішується на державному рівні в багатьох країнах. В Україні на виконання наказів Міністерства охорони здоров'я (далі – МОЗ) України від 8 листопада 2005 р. № 585 “Про затвердження Програми розвитку медсестринства України на 2005–2010 рр.” та від 12 вересня 2008 р. № 522/51 “Про затвердження Концепції розвитку вищої медичної освіти в Україні”, рішення Всеукраїнської наради директорів вищих медичних (фармацевтичних) навчальних закладів I–II рівнів акредитації (Ялта, 2008 р.), у зв'язку із запровадженням трирічної підготовки медичних сестер (рівень молодшого спеціаліста, наказ МОЗ України від 2 червня 2006 р. № 353 “Про затвердження та введення навчальних планів підготовки фахівців за спеціальністю 5.110102 “Сестринська справа”” та з метою покращення ступеневої медсестринської освіти МОЗ України видано наказ “Про затвердження та введення навчальних планів за напрямом підготовки 6.120101 “Сестринська справа”” від 10 липня 2009 р. № 503. Згідно із цим наказом, із 2009–2010 навчального року затверджено й введено в освітній процес навчальні плани підготовки фахівців з вищою медичною освітою освітньо-кваліфікаційного рівня бакалавра за напрямом підготовки 6.120101 “Сестринська справа”. Отже, у медсестринстві почали здобувати освіту майбутні медсестри з різними кваліфікаційними рівнями (молодший спеціаліст, бакалавр, магістр).